

ZBIRKE IN PONUDNIKI INFORMACIJ

Bibliografske podatkovne zbirke, zbirke s polnimi besedili člankov, elektronski časopisi in ponudniki oz. posredniki informacij z vidika biotehnike (kmetijstva) in sorodnih ved

V zadnjem obdobju se brišejo razlike med bibliografskimi podatkovnimi zbirkami ter zbirkami s polnimi besedili člankov, saj vedno več bibliografskih podatkovnih zbirk že omogoča tudi povezavo do posameznih člankov v celoti. Nekateri informacijski servisi so izjemno razširili svoje dejavnosti. Nastopajo kot ponudniki tako lastnih bibliografskih zbirk kot zbirk s polnimi besedili ter hkrati kot posredniki tujih oz. drugih zbirk ter celo kot založniki lastnih primarnih publikacij (npr. znanstvenih (tudi elektronskih) časopisov in knjig). Zaradi izginjanja ločnic med temi dejavnostmi v nadaljevanju skupaj predstavljamo ponudnike ter posrednike različnih tipov elektronskih informacij, in sicer tako primarnih kot sekundarnih. Na začetku so izpostavljeni informacijski sistemi oz. zbirke, ki pokrivajo biotehniške oz. biološke informacije, v nadaljevanju pa so predstavljene še nekatere druge zbirke in informacijski servisi, ki zajemajo informacije, zanimive za posamezna biotehniška oz. naravoslovna in tehniška podpodročja ter različni ponudniki znanstvenih elektronskih časopisov. Podatki o številu zapisov in letnem prirastu so približni in se nanašajo na leto 2004. V svetu obstajajo še številni drugi kvalitetni informacijski servisi, zato predstavlja spodnji seznam le izbor. Pri posameznih zbirkah je treba upoštevati, da so lahko dostopne prek različnih posrednikov in da se pri tem razlikujejo tudi namenski programi za iskanje. Hkrati je treba upoštevati, da se pojavljajo novi ponudniki, posamezni ponudniki pa se združujejo v vse večje korporacije, s tem pa se pojavljajo tudi novi informacijski izdelki ter programi za iskanje informacij.

MEDNARODNE BIOTEHNIŠKE IN BIOLOŠKE ZBIRKE

AGRICOLA - zajema vsa področja kmetijstva, in sicer najrazličnejše tipe dokumentov oz. publikacij. Elektronsko zbiranje dokumentov se je začelo leta 1970, posamezni zapisi dokumentov pa izvirajo celo iz začetkov tiska v 15. stoletju. V novejšem času se zbirka polni pretežno iz dokumentov, objavljenih v Združenih državah Amerike. Nastaja pri ameriški nacionalni kmetijski knjižnici NAL (National Agricultural Library), Beltsville, Maryland. Vsebuje 4.000.000 zapisov z letnim prirastom 100.000 zapisov.

AGRIS - zajema vsa področja kmetijstva ter najrazličnejše tipe dokumentov oz. publikacij. Pri elektronskem kooperativnem zbiranju dokumentov od 1975 dalje po enotni metodologiji ter gradnji osrednje zbirke na centralnem strežniku pri FAO (Food and Agricultural Organisation) sodeluje 140 centrov iz večine držav članic FAO ter mednarodnih organizacij. Vsebuje 3.200.000 zapisov z letnim prirastom 130.000. Zbirka AGRIS se nadgrajuje v sistem WAICENT (World Agricultural Information Centre). Podzbirka **FHN** (Food and Human Nutrition) se napaja iz prehranskih oz. živilskih dokumentov iz zbirke AGRIS.

Biological Abstracts - zajema večino področij žive narave (life sciences) s poudarkom vseh disciplin in poddisciplin znotraj biologije. Nastaja pri organizaciji BIOSIS (od 2004 v lasti -> Thomson Corporation) in zajema podatke od 1969 dalje. Vsebuje 5.800.000 zapisov z letnim prirastom 360.000.

CAB Abstracts - zajema vsa področja kmetijstva/biotehnike in dokumente različnih tipov z vsega sveta od l. 1973 dalje ter velja za najkvalitetnejšo zbirko s tega področja. Velika večina zapisov je opremljena z izvlečki. Nastaja pri organizaciji CAB International (CABI) v Veliki Britaniji. Vsebuje 4.000.000 zapisov z letnim prirastom 180.000. Iz osrednje zbirke CAB so izpeljane tudi številne podzbirke, npr. **TREECD**, ki je specializirana zbirka za gozdarstvo in lesarstvo. Nekatere specializirane podzbirke zajemajo tudi starejše dokumente. TREECD zajema 650.000 dokumentov od l. 1939 dalje.

FSTA (Food Science and Technology Abstracts) - zajema vsa področja prehrane in živilstva in vire z vsega sveta od l. 1969 dalje. Nastaja pri organizaciji IFIS (International Food Information Service). Pri tem sodeluje več mednarodnih dokumentalističnih služb. Vsebuje 600.000 zapisov z letnim prirastom 22.000.

DRUGE ZBIRKE IN PONUDNIKI INFORMACIJ

Vse navede zbirke zajemajo tudi dokumente, ki so zanimivi za nekatera podpodročja oz. poddiscipline znotraj biotehnike ali biologije.

Abi/Inform - zajema vsebine trženja in ekonomije in izbrane družbene teme. Za biotehniko je zanimiva zaradi dokumentov, ki se nanašajo na agrarnoekonomsko ter ruralnosociološko tematiko. Nastaja pri -> *ProQuest Information and Learning*. Bibliografski zapisi obstajajo za dokumente od 1971 dalje, z naraščajočim trendom polnih besedil od l. 1991 dalje. Vsebuje 2.000.000 zapisov.

Business Source Premier - zajema vsa področja ekonomije. Vsebuje bibliografske zapise iz 4.500 različnih revij ter polna besedila člankov iz 3.600 revij. Nastaja pri založbi EBSCO Publishing v okviru informacijskega servisa -> *EBSCOhost*). Zajema dokumente od 1965 dalje. Za biotehniko je zanimiva zaradi dokumentov, ki se nanašajo na agrarnoekonomsko ter ruralnosociološko tematiko.

Chemical Abstracts - zajema vsa področja kemije z dokumenti od 1907 dalje. Nastaja pri organizaciji CAS (Chemical Abstracts Service, American Chemical Society). Vsebuje 23.000.000 zapisov (od tega 2.500.000 zapisov o patentih) z letnim prirastom 750.000. Njena značilnost so enolično določene šifre za kemijske spojine (*CAS Registry Numbers* iz sistema Chemical Abstracts Service), ki jih upošteva veliko drugih zbirk (npr. CAS Abstracts)

Cambridge Scientific Abstracts (CSA) - posrednik številnih podatkovnih zbirk (npr. Agricola, Medline). Sedež je v ZDA.

Derwent Biotechnology Abstracts - zajema vsa področja biotehnologije od l. 1982 dalje. Nastaja pri organizaciji/založbi Derwent Publications, od 1984 v večinski lasti -> Thomson Corporation. Vsebuje 280.000 zapisov z letnim prirastom 16.000. Organizacija Derwent je še posebej znana po kakovostnih patentnih informacijah (Derwent World Patents Index).

Digital Dissertations (*tudi kot Dissertation Abstracts*) - zajema ameriške disertacije od l. 1861 dalje, z naraščajočim trendom vključevanja disertacij iz drugih držav. Gradivo se nanaša na podiplomski stopnji M.Sc. in Ph.D. ter ustrezne ekvivalente. Od 1997 dalje so za vse dokumente na voljo razširjeni povzetki v obsegu 24 strani, številna dela pa so na voljo tudi v polnih besedilih. Digital Dissertations

so izdelek organizacije UMI (University Microfilms) -> ProQuest v ZDA. Zbirka vsebuje 1.600.000 zapisov z letnim prirastom 55.000.

EBSCOhost - kolekcija številnih zbirk z najrazličnejših področij v obliki bibliografskih zapisov ali polnih besedil ter servis za iskanje po elektronskih časopisih. EBSCOhost je ponudnik lastnih zbirk (Business Source Premier) ter posrednik drugih zbirk (npr. Medline). EBSCOhost je servis organizacije oz. založbe EBSCO Publishing v ZDA.

EIFL Direct (eIFL - Electronic Information for Libraries) - od l. 1999 dalje skupni projekt založbe -> EBSCO ter Zavoda za Odprto družbo (Open Society Institute), ki je nastal z namenom, da bi se tranzicijskim deželam olajšal dostop do vseh vrst elektronskih in tiskanih znanstvenih informacij. eIFL ima pomembno vlogo pri omogočanju brezplačnega dostopa do kakovostnih elektronskih časopisov z vseh področij znanosti.

ELFIS (Fachinformationssystem Ernährung, Land- und Forstwirtschaft (FIS-ELF)) - nemška podatkovna zbirka za vsa področja biotehnike s podatki in iskalnimi opcijami v nemščini in angleščini. Nastaja pri organizaciji ZADI (Zentralstelle für Agrardokumentation und -information), Vsebuje 950.000 zapisov z letnim prirastom 20.000.

EMBASE (Excerpta Medica) - zajema (bio)medicino s poudarkom na farmakologiji in izbrane vire iz 110 držav od l. 1980 dalje. Nastaja pri organizaciji/založbi Elsevier. Vsebuje 7.600.000 zapisov z letnim prirastom 420.000.

FRANCIS - zajema področje družboslovja in humanistike in je zanimiva zaradi dokumentov, ki se nanašajo na agrarnoekonomsko ter ruralnosociološko tematiko. Nastaja pri INIST-CNRS (Institut de l'Information Scientifique et Technique-Centre - National de la Recherche Scientifique) v Franciji. Ključne besede so na voljo v francoščini in angleščini, izvlečki pa so večinoma v angleški. Vsebuje 1.700.000 zapisov z letnim prirastom 60.000.

ICONDA (International CONstruction DAtabase) - zajema področje arhitekture, gradbeništva, urbanizma, urejanja prostora, regionalnega planiranja ipd. Za biotehniko je zanimiva zaradi dokumentov, ki se nanašajo na posamezne vsebine lesarstva, krajinske arhitekture, ruralne sociologije, ekonomike, varstva okolja ipd. Nastaja v sodelovanju organizacij International Council for Research and Innovation in Building and Construction (CIB) ter the International Union of Building Centres (UICB). Vsebuje 550.000 zapisov z letnim prirastom 27.000.

ISI - Institut of Scientific Information (ISI / Thomson) - verjetno najbolj znan informacijski servis oz. svetovni posrednik znanstvenih podatkovnih zbirk, med njimi -> ISI Current Contents, -> ISI Science Citation Index ter kasneje -> ISI Web of Science (1997). Ustanovljen je bil l. 1958 v ZDA, Philadelphia (ustanovitelj Eugene Garfield). Zgodovina zbirke Current Contents sega v leto 1952, zbirke Science Citation Index pa v 1964. Od 1992 so sistemi oz. zbirke ISI v lasti -> Thomson Corporation.

ISI - Current Contents (CC) - zajema vsa področja človekovega raziskovanja, vključujoč humanistiko, družboslovje, biomedicino, biotehniko, tehniko, naravoslovje ipd. Glede na tip dokumenta zajema predvsem članke iz uglednih revij. Nastaja pri organizaciji -> ISI (Institute of

Scientific Information) v ZDA. Vsebuje zapise 7.600 revij. Iz zbirke CC se gradijo številne podzbirke, med njimi CC-ABES (CC - Agriculture, Biology & Environmental Sciences), ki indeksira 1.040 revij. Zbirka CC se napaja iz skoraj identičnih serijskih publikacij kot -> ISI - Web od Science, s to razliko, da je pri CC poudarek predvsem pri bibliografskem in natančnejšem vsebinskem opisu dokumentov, in s tem na vsebinskem iskanju. Vrednotenje citiranja ni iskalni element zbirk CC.

ISI - Proceedings - zajema prispevke s posvetovanj z najrazličnejših področij. Obstaja v dveh serijah: Science & Technology edition ter Social Sciences & Humanities edition. Vsebuje 2.000.000 zapisov iz 60.000 mednarodnih posvetovanj od 1990 dalje.

ISI - Science Citation Index - predhodnik sistema -> ISI Web od Science. Ustanovljen 1964 z zajemanjem podatkov z vseh področij biomedicine, biotehnike, naravoslovja, tehnike, od leta 1972 tudi družboslovja (Social Sciences Citation Index) in od l. 1978 humanistike in umetnosti (Arts & Humanities Citation Index).

ISI - Web of Knowledge - nova skupna platforma informacijskega servisa ISI (Thomson), ki omogoča hkraten dostop do ISI zbirk Current Contents, Proceedings, Web of Science ter proti dodatni naročnini tudi do zbirk Biosis Previews, CAB Abstracts, Inspec, FSTA in drugih.

ISI - Web of Science (WoS) - informacijska nadgradnja sistema ISI - Science Citation Index (od 1997 dalje). Zajema prispevke iz večinoma istih serijskih publikacij, kot jih indeksira ISI - Current Contents (CC), poleg tega pa WoS vključuje še nekatere druge tipe dokumentov, tako da je vseh različnih naslovov okrog 8.500. Za razliko od vsebinskega opisa pri CC je pri WoS najpomembnejši element vrednotenje citiranja oz. navajanje referenc ali virov pri zapisih v zbirki. Zbirka CC temelji na načelu hitrega obveščanja (current awareness) in se dopolnjuje dnevno, medtem ko je dopolnjevanje zbirke WoS retrospektivno oz. z manjšim časovnim zamikom. Pogostost citiranja neke revije (članka) znotraj zbirke WoS se kasneje odraza v t.i. dejavniku vpliva (IF - Impact Factor), revija pa glede na ta scientometrični količnik IF pridobi neko ustrezno razvrstitev v seznamu ISI JCR (Journal Citation Reports), ki zajema več kot 7.000 različnih naslovov revij. Zbirka se sicer deli v tri podzbirke (Science Citation Index Expanded, the Social Sciences Citation Index, the Arts & Humanities Index), vendar pa je moč iskati po vseh treh hkrati, če to omogoča naročnina.

Kluwer (Kluwer Academic Publishers) - založnik in posrednik elektronskih časopisov oz. člankov s polnimi besedili s sedežem na Nizozemskem, sicer v lasti založbe Wolters Kluwer N.V.

Life Sciences Collection - zajema več področij žive narave s poudarkom na mikrobiologiji, biokemiji ter medicini. Nastaja pri organizaciji/založbi -> Cambridge Scientific Abstracts od 1982 dalje. Vsebuje 2.000.000 zapisov z letnim prirastom 120.000.

MEDLINE - zajema vsa področja (bio)medicine, vključujoč zdravilne rastline, veterino ipd., in vire iz 70 držav od l. 1966 dalje (z izvlečki od leta 1975). Nastaja pri ameriški nacionalni medicinski knjižnici NLM (National Library of Medicine), Bethesda, Maryland. Vsebuje 11.800.000 zapisov z letnim prirastom 520.000.

NAPRALERT (NAatural PRoducts ALERT) - zajema področje naravnih proizvodov oz. naravne medicine in vsebuje zapise oz. podatke z vsega sveta od 1650 dalje. Nastaja pri PCRPS (Program for Collaborative Research in the Pharmaceutical Sciences), Department of Medicinal Chemistry and

Pharmacognosy, College of Pharmacy of the University of Illinois at Chicago. Vsebuje 170.000 zapisov z letnim prirastom 6.000.

OVID - posrednik podatkovnih zbirk v ZDA (Ovid Technologies), od l. 1998 v lasti založbe Wolters Kluwer N.V. iz ZDA.. Ovid se je l. 2001 združil z informacijskim posrednikom SilverPlatter, lastnikom namenskih iskalnih programov *SPIRS* (SilverPlatter Information Retrieval System; WinSPIRS, WebSPIRS) oz SilverPlatter ERL (Electronic Reference Library). Aplikacije SPIRS se tako počasi zamenjujejo z aplikacijami Ovid, vendar pa Ovid poleg svojih namenskih iskalnih programov zaenkrat še zmeraj vzdržuje tudi iskalne aplikacije SilverPlatter. OVID se pojavlja tudi kot posrednik elektronskih časopisov in znanstvenih knjig. OVID velja za enega največjih posrednikov podatkovnih zbirk (več sto zbirk!), kot so npr. Agris, Biosis, CAB Abstracts, Current Contents, Dissertation Abstracts, FSTA, Medline, Sociological abstracts itd.

PASCAL - zajema vsa področja tehnike in naravoslovja, vključno z biomedicino, biotehniko ipd. Pascal se gradi pri INIST- CNRS (Institut de l'Information Scientifique et Technique du Centre National de la Recherche Scientifique) v Franciji. Izvlečki so na voljo v francoščini ali angleščini, z deskriptorji v angleščini, francoščini in španščini. Značilnost zbirke je dobro pokrivanje virov iz Evrope. Vsebuje 13.000.000 zapisov od 1977 dalje z letnim prirastom 500.000.

ProQuest (ProQuest Information and Learning) - ponudnik lastnih podatkovnih zbirk (Abi/Inform, Digital Dissertations) ter posrednik drugih podatkovnih zbirk (npr. Agricola, Medline), elektronskih časopisov (ProQuest Biology Journals) ipd. ProQuest je informacijski servis organizacije UMI (University Microfilms) v ZDA.

ScienceDirect - informacijski servis nizozemske založbe Elsevier; eden največjih posrednikov elektronskih časopisov oz. člankov s polnimi besedili.

SilverPlatter - glej OVID

Sociological abstracts (SOCA) - zajema politologijo, sociologijo, nekatere vidike ekonomije, psihologije ipd. od 1963 dalje. Nastaja v okviru organizacije Sociological Abstracts v ZDA. Vsebuje 650.000 zapisov z letnim prirastom 35.000. Za biotehniko je zanimiva zaradi dokumentov, ki se nanašajo na ruralnosociološke tematiko, okoljsko politiko, ekonomski, regionalni razvoj ipd.

SPIRS - glej OVID

SpringerLink - informacijski servis nemške založbe Springer-Verlag; eden največjih posrednikov elektronskih časopisov oz. člankov s polnimi besedili

STN International - Science and Technology International - posrednik podatkovnih zbirk (Chemical Abstracts) . STN je informacijski servis organizacije American Chemical Society.

THOMSON (Thomson Corporation) - verjetno največja organizacija za področje informacijskih tehnologij z 20 milijoni uporabnikov iz najrazličnejših profesionalnih okolij (pravosodje, podjetja, finančne službe, visoko šolstvo, znanstveno raziskovanje, zdravstveno varstvo ipd.) Od l. 1984 je Thomson lastnik založbe -> Derwent, od l. 1992 -> ISI ter od 2004 BIOSIS (-> Biological Abstracts).